

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

КЛЮЧІ ДО КИТАЙСЬКОЇ

Випуск 2, частина 1

*народні казки для розвитку навичок
глибокого повільного читання
(адаптаційний курс)*

Навчальний посібник

КИЇВ – 2026

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНИХ МОВ
кафедра східної культури і літератури

КЛЮЧІ ДО КИТАЙСЬКОЇ

народні казки для розвитку навичок
глибокого повільного читання
(адаптаційний курс)

Випуск 2, частина 1

Навчальний посібник

КИЇВ – 2026

*Рекомендовано до публікації
вченою радою факультету східних мов
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
(протокол № 7 від 25.03.2026)*

Рецензенти:

Наталя МОСЬПАН – доктор педагогічних наук, професор, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка.

Олена СТЕПАНЕНКО – кандидат філологічних наук, доцент, Український державний університет науки і технологій, ННІ «ПДАБА».

Удовиченко Л. Ключі до китайської: народні казки для розвитку навичок глибокого повільного читання (адаптаційний курс). Випуск 2, частина 1. Навчальний посібник. / Л. Удовиченко та ін. Київський столичний університет імені Бориса Грінченка. Електронний ресурс, 2026. 62 с.

Навчальний посібник, підготовлений в Університеті Грінченка, пропонує добірку китайських народних казок в українських перекладах для учнів 5–6 класів. Видання спрямоване на формування культури вдумливого читання та розвиток читацької грамотності, вміння аналізувати текст і висловлювати власну думку. Тексти доповнено словничками та завданнями «Майстерні читача», що стимулюють інтерпретацію, осмислення моральних цінностей і творче обговорення. Посібник стане корисним учнівству, учительству, студентству і всім, хто прагне глибше пізнати світ китайської літературної традиції.

Редакційна колегія:

Лариса Удовиченко
Тетяна Гоза
Ніна Катишева
Алла Драчук
Анна Могильницька
Софія Федорченко
Анастасія Чумак
Марина Фалько
Валерія Цицкун
Віта Сичук
Ольга Боднар
Аліна Зубаньова

Науковий редактор

Лариса Удовиченко, доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри східної культури і літератури
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

У хрестоматії використаний переклад казки «Два врожаї» з китайської мови
Івана Чирка - видатного українського письменника-перекладача з китайської.

Інші народні казки
переклали з китайської студенти факультету східних мов
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Алла Драчук
Анна Могильницька
Анастасія Чумак
Марина Фалько
Валерія Цицкун
Софія Федорченко
Віта Сичук

ПРО ПРОЄКТ

Цю хрестоматію з китайських народних казок створили студенти спеціальності «Китайська мова і література» факультету східних мов Київського столичного університету імені Бориса Грінченка упродовж вивчення курсу «Методика навчання зарубіжної літератури в закладах загальної середньої освіти». Більшість текстів у цій книжці перекладені студентами з головною метою – презентувати українському учнівству дивовижний світ китайської народної мудрості.

Студенти не просто виконували навчальне завдання, а дбали про те, як зробити уроки літератури живими й захопливими. Саме тому ця хрестоматія пропонує не лише тексти казок, а й можливість повільного, уважного читання – такого, що залишає в серці світло й думки для розмови.

Працюючи над книжкою, студенти вчилися бути наставниками: *добирати твори* для дітей 5–6 класів, *формулювати цікаві запитання*, *продумувати завдання*, які допомагають і читати, і розуміти, і відчувати текст. Вони поєднали знання з мови, літератури, перекладу й методики навчання, щоб створити видання, яке стане школі у пригоді.

Ця хрестоматія – результат їхньої віри в те, що навчання може бути натхненним, а урок літератури – справжньою подорожжю. А ще – це запрошення замислитися над тим, що навчатися в університеті Грінченка означає відкривати нові культури, працювати творчо і здобувати спеціальності, з якими цікаво щодня.

Зміст

ПРО ПРОЄКТ	5
ВСТУПНЕ СЛОВО	7
Володарка Вод	8
Два урожаї	18
Завзятий Юн Су	23
Історія Годе	26
Скеля, уражена громом	35
Фея Чайної Квітки	35
Як Чжан Голао посадив бамбук догори дригом	49
Чому кіт і собака ворогами стали	53

ВСТУПНЕ СЛОВО

Дорогі друзі!

Перед вами – незвичайна книжка. У ній живуть казки, які народилися далеко-далеко від України – у Китаї, країні високих гір, широких річок, стародавніх міст і тисячолітніх традицій. Ці історії переклали для вас студенти Київський столичний університет імені Бориса Грінченка – майбутні знавці китайської мови й літератури та перекладачі. Вони старалися зробити так, щоб кожна казка звучала українською мовою природно, яскраво й захопливо.

Чому вам буде цікаво читати цю книжку? Бо китайські народні казки – це не лише чарівні пригоди. У них ви зустрінете сміливих і кмітливих героїв, мудрих старців, хитрих персонажів і навіть чарівних істот. Ви побачите, як звичайна людина може перемогти труднощі завдяки розуму, доброті й наполегливості. А ще – переконаєтеся, що діти в різних країнах світу сміються, мріють і замислюються над дуже схожими речами.

Читаючи ці казки, ви зосередитеся на темах дружби й вірності, справедливості й відповідальності, працьовитості та поваги до старших. Ви подумаете: що таке справжня мудрість? Чому іноді перемагає не сила, а розум? Чи легко завжди бути чесним? Про це можна буде подискутувати з однокласниками: які персонажі вам сподобалися найбільше і чому? Чи мудро вони діяли? А як би ви вчиняли на їх місці?

Ця хрестоматія запрошує вас читати повільно й уважно – не поспішати, а вдумуватися в слова, уявляти картини, помічати деталі. Адже справжня казка відкривається тому, хто вміє слухати й розмірковувати.

Нехай ця книжка стане для вас подорожжю до далекої культури й водночас – подорожжю до самих себе. Хто знає, можливо, колись і ви захочете вивчати мови, перекладати казки або створювати власні історії для інших дітей.

Приємного читання!

Володарка Вод

На схід від річки Сунгарі є місцина з назвою Нішиха. Колись дуже давно це був дикий край, де крони прадавніх дерев так щільно сплїталися між собою, що майже не пропускали небесного світла, а земля ховалася під густими хащами. Поряд розкинулося озеро з кришталево прозорою водою, вкрите лататтям лотосів. Восени його плесо грало червоними й зеленими барвами, над водою легко кружляли птахи, і все це нагадувало земний рай.

У ті часи, коли тут ще не ступала нога людини, до цієї долини прийшов юнак, що понад усе любив співати. Був він бідним рабом на ім'я Енге. Несучи на плечах важкий тягар неволі, він водночас дбайливо оберігав свою стареньку сивоволосу матір. Разом вони подолали безліч гір і стрімких річок, шукаючи притулку в диких нетрях. Енге був чесним, щирим і надзвичайно турботливим сином. Вони з матір'ю мужньо зносили всі злигодні, будучи єдиною опорою одне для одного.

Щодня Енге невтомно шукав поживу, аби приготувати щось для матері. Часом йому щастило вполювати перепелів чи диких курей, щоб зварити їй гарячу юшку. Проте справжнім скарбом Енге був його талан – уміння грати на губній арфі. Удень, коли матір огортав смуток, він грав для неї, розраджуючи її серце. Коли працював, – також знаходив час, щоб зіграти кілька мелодій. А вночі, коли мати вже спочивала, він сідав на камінь біля берега. Торкаючись струн, Енге сповнював нічний простір звуками такої глибокої краси, що вони, здавалося, переплїталися із самим голосом природи й відлунювали в далеких горах.

Попри дощ чи спеку, він завжди знаходив час доглядати за своїм улюбленим Лотосовим озером. Взявши серпа, юнак очищав береги від густих чагарників; гострою сокиркою рубав старі ліани, допомагаючи молодим деревам пнутися вгору. Енге винищив сотні водяних змій, що кривдили птахів і рибу, та позакидав камінням їхні нори в ущелинах. Невдовзі озеро розквітло: зграї птахів кружляли над плесом, квіти вкривали береги, а сріблясті риби весело

вистрибували з води. Дивлячись на цю красу, Енге забував про втому, і мелодія його арфи звучала ще дзвінкіше.

Однак лихо, наче раптовий вітер у гірській розщелині, ніколи не спить. Одного дня мати тяжко захворіла. Тіло її палало від жару, вона не могла ні їсти, ні пити, а свідомість дедалі частіше покидала її. У відчаї Енге почав готуватися до найгіршого. Аж на третій день мати ледь-ледь розплющила очі, схопила сина за руку й прошепотіла:

– Синку... хоч ковточок... рибної юшки...

Немов сонячний промінь після довгої негоди торкнувся серця Енге. Він мерщій схопив рибальську сіть і побіг до озера. Закинувши її у воду, юнак чекав годину за годиною. Але тричі витягав він снасті порожніми – жодної рибини! Відчай охопив його. Озеро, прозоре як сльоза, кишіло косяками риб, але жодна не запливала в сіть. Тоді, зайшовши по пояс у воду, він опустил невід у самий вир. Та коли зібрався витягати – сітка раптом зникла, мов крізь землю провалилася!

Енге стояв у воді, вражений і безпорадний. Серце його краяв біль за хвору матір, а очі зросилися слізьми. Він повертався додому, ледь переставляючи ноги від втоми й розпачу. Але раптом юнак почув знайомий аромат рибної юшки.

Відчинивши двері, він завмер: мати вже сиділа на ліжку, весела й здорова, а на її обличчя повернувся живий рум'янець.

– Де ж ти забарився, синку? – запитала вона. – Тут сусідка принесла мені свіжу рибину й зварила такий суп, якого й королі не куштували!

Енге заціпенів від подиву. Як це можливо? Адже він не впіймав жодної рибини, а довкола – лише пустельні пагорби та непролазні хащі. Звідки в цій глушині могла взятися сусідка?

Юнак не йняв віри, та матір провадила далі:

– Хвалила тебе дівчина за те, як майстерно ти граєш на губній арфі! Казала, що колись тут лунали лише вітри та звірине виття, а тепер завдяки твоїй музиці весь край ожив. А вродлива ж вона, синку, мов квітка лотоса!

Бачачи, що матір одужала, Енге відчув неймовірне полегшення, проте лишався мовчазним – думками він усе ще був біля втраченої сітки. Трохи заспокоївши матір, він знову вирушив до Лотосового озера. Зітхнувши над глибокими водами, юнак замислився, як тепер бути без снастей. Раптом він підвів голову й завмер: на березі стояла прегарна дівчина. У сяйві місяця вона видавалася казковою: на ній була шовкова сукня ніжного нефритового кольору, розшита лотосами, а на плечі спадав невагомий шарф із червоного серпанку, прикрашений перлинними китицями. У її волоссі мерехтіли квітчасті шпильки, що виблискували в місячних променях. Зустрівшись поглядом з Енге, дівчина лагідно всміхнулася, підійшла ближче й простягнула йому зниклу сітку.

– Агов, братику! Ось і твоя сітка знайшлася. А що матуся вже здорова – то велике щастя!

Енге взяв снасті й розгублено запитав:

– Я обійшов усі ці дикі гори, але ніколи не бачив тебе. Хто ти і звідки прийшла?

– Здалеку глянеш – наче між нами небо й земля, а зблизька – то ми пліч-о-пліч живемо. Сусіди ми, – дівчина знову мелодійно засміялася.

Дівчина дивилася на нього великими блискучими очима й сміялася, а за мить мовила:

– Дурненький братику, не таїтимуся більше від тебе. Я – Володарка Вод Лotosового озера. Твоя музика полонила моє серце. Щодня я сиділа на квітці лотоса й слухала твої пісні, і ще дужче шаную тебе за твою працю та мужність у боротьбі зі зміями.

Сказавши це, дівчина сором'язливо опустила голову й, ледь зачервонівшись, додала:

– Не гнівайся, братику. Ми, водяні феї, любимо допомагати добрим людям. Я хочу разом із тобою плекати це озеро й піклуватися про твою матусю!

Ці слова стали для Енге справжньою несподіванкою. Проте він розсудливо відповів:

– Таку справу я мушу спершу обговорити з матір'ю.

Дівчина лукаво всміхнулася й розтанула в повітрі, мов туман. Енге, піднявши сітку, поспішив додому. Та щойно він відчинив двері, як завмер від подиву: дівчина вже була в хаті! Вона підбрала волосся, змінила ошатну сукню на просту сорочку й саме заклопотано розпалювала вогонь у печі. Побачивши юнака, вона всміхнулася, захопила сокиру й заходилася вправно рубати дрова, а потім легко понесла повний глечик води. Кожен її рух був швидким і вправним, тож Енге лише заворожено спостерігав за нею.

У цей час прокинулася мати й запитала:

– Хто це там так завзято дрова рубає?

Енге стиха все пояснив матусі, і вона весело засміялася. Потім старенька покликала фею до кімнати й мовила:

– Бачу, що ти справжня фея, але нелегка то доля – бути дружиною в убогій хаті. За давнім звичаєм, я маю для тебе три випробування. Якщо впорашся з ними – станеш мені рідною невісткою.

Наступного ранку мати дала перше завдання:

– Звари-но мені на сніданок пів тарілки рису, я хочу скуштувати твою страву.

Дівчина кивнула й вийшла на подвір'я. Старенька не втерпіла й почала потайки стежити за нею. Фея підперезалася фартухом і подалася в бік гори. Мати ще не встигла роздумати, що ж воно буде, як двері відчинилися – і на столі вже парувала гаряча, неймовірно смачна їжа. Усе було подано бездоганно!

Тоді мати мовила:

– Завтра зший мені матрац із дрібних клаптиків тканини, щоб мені було м'яко спати.

Дівчина замислилася, але згодом осяйна думка відвідала її. До сходу сонця вона принесла новий матрац, прикрашений такими дивовижними візерунками, що мати, розглядаючи його, не могла приховати захвату.

Серце старенької сповнилося радості: вона знайшла для сина чудову дружину – охайну, спритну та до будь-якої праці охочу. Енге з коханою оселилися на березі озера. Вони обробляли землю, доглядали худобу й жили в повній злагоді. А коли випадала вільна хвилина, Енге брав до рук свою губну арфу, а Володарка Вод кружляла в танку під його мелодії. Минали роки, до їхнього селища прибувало дедалі більше людей. І всі навколо – і старі, і малі – щиро захоплювалися цією парою за їхню працьовитість, відвагу та світлу вдачу.

Одного дня, коли Енге вигравав на арфі мелодію, раптово вдарив грім, і струна з болісним дзвоном обірвалася. Юнак заціпенів, побачивши, як Володарка Вод я в тривозі біжить до хати, несучи на плечах матір і дитину. Тієї ж миті пролунало грізне ревіння, і з озера піднялися велетенські хвилі, що миттю затопили селище. Люди в розпачі дерлися на гори, видиралися на дерева, рятуючи власні життя. Володарка Вод зі сльозами на очах мовила до рідних:

– Ми з вами не раз долали отруйних змій, та нині з'явився сам Зміїний король і загарбав мій Лотосовий палац. Схоже, наш спільний шлях добігає кінця. Енге, піклуйся про матусю та рости наших дітей. Я мушу вийти на бій проти змія, інакше він занапастить усіх людей на березі.

Енге з матір'ю міцно обійняли кохану фею і розридалися, не маючи сили відпустити її від себе. Проте вона лагідно, але твердо мовила:

– Я не можу інакше. Не можна дбати лише про свій затишок, коли страждає все селище. Енге, ти маєш грати на своїй арфі – твоя музика додасть мені сили в бою. Якщо я здолаю Зміїного короля, то до полудня вода відступить. Якщо вгледити на хвилях чорну кров – це знак моєї перемоги. Тоді закопайте ту кров у глибоку яму, щоб не отруїти Лотосове озеро. Якщо ж кров буде червоною – значить, я загинула. Тоді перенеси мою кров на ниви, де ми разом працювали.

Згорьований Енге не знаходив слів. Він лише простягнув руку, аби зупинити дружину, та почув її останнє: «Пам'ятай... я йду».

Знову гуркнув грім, спалахнула сліпуча блискавка – і Володарка Вод зникла у вирі. Енге дістав свою губну арфу і, мов шалений, заграв. Звуки його музики сплелися з гуркотом грози, і сама земля, здавалося, здригалася від того буремного звучання. Юнак грав не тямлячи себе, не знаючи спочинку всю ніч безперервно.

На ранок вода щезла, мов за помахом чарівної палички! Люди не зважали на поруйновані домівки та замулені поля. Радісно вигукуючи ім'я своєї рятівниці, вони бігли до берега, сподіваючись зустріти відважну володарку вод. Енге знову приклав до уст арфу, і її звуки попливли над плесом. І ось на воді з'явилася біла піна, а за нею з глибини виринули чорні струмені, схожі на мертвих змій. Люди на березі зраділи перемозі. Енге заграв ще гучніше, та в ту ж мить із води піднялася хвиля яскраво-червоної крові, немов клапоть коштовного шовку. Берегові жителі впали ниць і гірко заплакали.

Енге разом із мешканцями селища обережно спрямували чорну кров у глибоку яму й надійно закопали її, а червону – розлили по затоплених нивах. І щойно вона торкнулася землі, сталося диво: з-під вологого ґрунту вмиль проклюнулися міцні стебла клейкого рису та золотої кукурудзи. Їхнє колосся та качани на очах наливалися силою, стаючи повновагими й важкими. Енге, не вагаючись, роздав ці чарівні зерна всім людям, і кожен висадив їх на своєму полі. І знову сталося диво: невдовзі весь край зазеленів молодими паростками.

Відтоді довкола Лотосового озера розкинулися безкраї родючі поля. А клейкий рис та золота кукурудза – безцінний дарунок відважної Володарки вод – стали найулюбленішими наїдками в кожній родині, нагадуючи нащадкам про велику любов і самопожертву.

Зібрав та упорядкував Баян (巴彦)

Переклала з китайської Алла Драчук

СЛОВНИЧОК НОВИХ СЛІВ

Сунґарі – велика й повноводна річка в Китаї, найбільша притока річки Амур (яку в Китаї називають Хейлунцзян – «Річка Чорного Дракона»). У казках Сунґарі часто описують як величну ріку, що дарує життя всьому навколо.

Латаття лотосів – велике кругле листя та прекрасні квіти лотоса, що лежать на поверхні води. Лотос вважається священною квіткою на Сході, символом чистоти та краси, що народжується з глибини водойм.

Плесо – широка, спокійна, гладка ділянка річки або озера з рівною поверхнею води. Коли кажуть, що плесо «грає барвами», це означає, що у спокійній воді, наче у дзеркалі, відбиваються небо, сонце та квіти.

МАЙСТЕРНЯ ЧИТАЧА

🔍 ЗНАХОДЖУ В ТЕКСТІ

1. Знайди в тексті й розкажи, хто такий Енге. Зверни увагу, де він жив, чим займався і про кого дбав.
2. Знайди та перекажи епізод, у якому розповідається, як вперше з'являється Володарка Вод. Де це відбувається? Якою вона постає в тексті?
3. Перекажи, які завдання мати дала феї і чому?

👉 ПОЯСНЮЮ ТА РОБЛЮ ВИСНОВКИ

1. Поміркуй і поясни, Володарка Вод вирішила допомогти Енге та його матері. Які риси характеру юнака на це вплинули?
2. Порівняй, як змінюється життя людей біля озера як змінюється життя людей біля озера
 - до появи Володарки Вод
 - після її самопожертви..
3. Поясни, як праця допомогла Енге та його дружині здобути повагу людей?

💬 ВИСЛОВЛЮЮ ВЛАСНУ ДУМКУ

1. Розкажи, який вчинок у творі вразив тебе найбільше.
2. Поділися своїми міркуваннями: чи справедливим був вибір Володарки Вод пожертвувати собою заради інших? Чому ти так думаєш?
3. Уяви себе на місці Енге. Як би ти почувався / почувалася в цій ситуації? Що було б для тебе найважчим?

✨ ОБГОВОРІМО РАЗОМ

Поміркуй, чи завжди справжня любов і доброта потребують самопожертви? Наведи приклад із твору або з життя.

Два урожаї

Два селянина – Ван Та й Чжан Сань – посіяли восени на своїх полях пшеницю. Поля їх були поруч. Скоро з'явилися дружні і сильні паростки пшениці. Поля лежали як оксамитові килими веселого смарагдового кольору.

Але ось настали холоди, наближалася зима.

– Ой, як холодно нам! – заговорили ніжні паростки пшениці. – Хто б укрит і зігрів нас! Ми зовсім замерзнемо взимку.

А сніжинки, що вже літали в повітрі, відповіли їм:

– Не бійтеся, паростки, не замерзнете ви взимку! Скоро багато–багато сніжинок впаде на землю, щоб врятувати вас від холоду.

Тут сніг повалив пластівцями і вкрив зелені паростки білою пуховою ковдрою. Паростки зігрілися під нею і заснули до весни. Навесні стало тепло, сніг танув, і вода вмила паростки пшениці. Вони прокинулися і стали з новою силою швидко рости. Та навесні на полі росла не тільки пшениця, не дрімали і бур'яни. Вони не відставали від пшениці.

Одного разу прийшли подивитися на свою пшеницю господарі цих полів – Ван Та й Чжан Сань. Ван Та тільки глянув на своє поле, побачив, що пшениця росте пишна, соковита, і дуже зрадів. Він швидко повернувся додому і похвалився дружині і сусідам:

– Краще моєї пшениці ні у кого немає!

А Чжан Сань підійшов до свого поля, теж помилювався пшеницею, потім обійшов поле навколо, уважно придивляючись. І раптом серед пшениці він помітив багато бур'янів, які важко було розгледіти з першого погляду. Він відразу почав шукати ці бур'яни, виривати їх і викидати з поля.

З тих пір через кожні два–три дні Чжан Сань приходив на поле і знову, і знову очищав його від бур'янів. Він добре знав, що якщо залишити бур'яни, вони заглушать пшеницю.

А Ван Та жодного разу більше не був на своєму полі.

«Якщо моя пшениця зійшла краще за всіх, то і врожай у мене буде більше всіх», – думав він. А бур'яни на його полі оголосили війну пшениці. Вони швидко–швидко стали тягнутися вгору, до сонця. Ось вони вже переросли пшеницю і з усіх боків тіснили її.

Пшениця охляла, схудла, немов потрапила до рук злої мачухи. Скоро її вже й не видно було. Переможці–бур'яни гордо підняли свої голови: їм жилося ситно і привільно на полі Ван Та, вони нічого не боялися і весело шелестіли своїм листям.

А на полі Чжан Саня вцілів тільки один–єдиний бур'ян. Він сховався в пшениці і боявся навіть висунути свою голову.

Одного разу, коли Чжан Сань оглянув своє поле і пішов додому, бур'ян підняв голову і озирнувся. Так, він був один на всьому полі. Бур'ян важко зітхнув і сказав:

– Який жахливий у нас господар! Кожен день він приходить і безжально вириває нас із землі і викидає з поля. Що робити? Якщо я нічого не придумаю для порятунку, він мене завтра знайде і знищить.

Його зітхання й розмову почули бур'яни сусіднього поля.

– Що ти так важко зітхаєш? – запитали вони його. – Що у тебе за горе! Може ми тобі допоможемо?

– Тихіше! Тихіше! – прошепотів бур'ян з поля Чжан Саня. – Мій господар почує і відразу погубить мене. Порадьте мені краще, що робити?

Бур'яни з поля Ван Та повернули свої горді голови в бік поля Чжан Саня. Там бур'янів не було. На чистій, розпушеній землі буйно росла пшениця; вона вже колосилася і заглушала останній бур'ян.

І всі бур'яни з поля Ван Та хором закричали:

– Тобі вже не врятуватися! Ти приречений, але своїх дітей ти можеш ще врятувати. Перекидай свої насіння на наше поле. Тільки тут вони зможуть рости – адже тут добрий господар!

Восени Ван Та зібрався їхати на поле збирати урожай. Він запряг у віз волів, узяв з собою синів і поїхав. Але, побачивши своє поле, Ван Та застиг від жаху: там росли тільки бур'яни! І вони вже встигли посіяти свої насіння на майбутній рік!

А Чжан Сань зібрав зі свого поля багатий урожай і насипав повні засіки золотистого великого зерна.

Переклав з китайської Іван Чирко

МАЙСТЕРНЯ ЧИТАЧА

🔍 ЗНАХОДЖУ В ТЕКСТІ

1. Знайди в тексті й розкажи, хто такі Ван Та і Чжан Сань. Де вони працювали? Що вирощували?
2. Знайди й поясни своїми словами, що робив Чжан Сань навесні на своєму полі. Які дії він повторював багато разів?
3. Знайди в тексті та опиши, які події відбулися на полі Ван Та до часу жнив. Які деталі показують, що пшениця там не вціліла?

👉 ПОЯСНЮЮ ТА РОБЛЮ ВИСНОВКИ

1. Поміркуй і поясни, чому Чжан Сань постійно виривав бур'яни, а Ван Та перестав доглядати поле. Які думки кожного героя вплинули на їхні вчинки?
2. Порівняй чому Чжан Сань постійно виривав бур'яни, а Ван Та перестав доглядати поле. Які думки кожного героя вплинули на їхні вчинки?

3. Сформулюй думку, що цей твір допомагає зрозуміти про працю і відповідальність. Можеш почати так: *«Ця історія вчить, що...»*

🗨 **ВИСЛОВЛЮЮ ВЛАСНУ ДУМКУ**

1. Розкажи, чи погоджуєшся ти з поведінкою Ван Та. Чому, на твою думку, він помилився або мав рацію?
2. Поділися своїми думками, чи можна назвати Чжан Саня мудрим господарем. Які його вчинки це показують?
3. Уяви ситуацію з життя, коли людина перестає старатися, бо думає, що «вже все добре». До чого це може призвести?

✦ **ОБГОВОРІМО РАЗОМ**

Що важливіше для успіху: удача чи щоденна праця? Наведи приклад із твору або з власного досвіду.

Завзятий Юн Су

Колись поблизу міста Фучжоу жив маленький хлопчик на ім'я Юн Су. По смерті батька лишився він удвох із матір'ю. У хатині їхній панували пустка та злидні – часом не можна було знайти навіть жменьки рису на вечерю.

Настав час Юн Су вчитися грамоти, та не було в нього ні паперу, ні туші, ні пензликів для письма. Проте хлопчик твердо вирішив: «Я неодмінно буду вчитися!». І почав міркувати, як перехитрити долю та обдурити злидні.

На ранок він пішов до багатого сусіда й мовив:

– Я чув, пане, що ви шукаєте помічника в домі. Візьміть мене до себе! Років мені ще небагато, це правда, але я й великої плати не прошу: дозвольте мені лише зрідка поглядати, як навчаються ваші сини, і я буду задоволений.

Багатій зрадів: де ж іще знайдеш такого дарового робітника? І він погодився.

Від ранку до смерку працював Юн Су в чужому домі. Усю найважчу та найбруднішу роботу доручали йому. Та зате хлопчик мав змогу крадькома зазирати в книги, за якими вчилися діти господаря. А іноді йому вдавалося прослухати й цілий урок: щойно приходив учитель – Юн Су ховався в кутку за ширмою й уважно ловив кожне слово. Так він і здобував освіту.

Минув рік, і Юн Су почав уже сам розбирати слова. Та от лихо – писати він не вмів, бо не мав на чому. Замислився хлопчик: як же бути далі? І врешті вигдавав.

Мешкав Юн Су з матір'ю в маленькій хижці на самісінькому березі моря. Хвилі цілий день розрівнювали там вологий дрібний пісок. Тож Юн Су взяв довгу палицю й прийшов до води. Швидко намалював він на піску ієрогліф. Та накопилася хвиля – і вмить усе змила.

Намалював знову – і знову все змила наступна хвиля. Так Юн Су міг без кінця вправлятися в письмі, не маючи ні пензлика, ні паперу. Проте згодом хлопчикові почало бракувати книг.

Одного разу він підійшов до свого господаря й мовив:

– Пане, я довго працював на вас задарма, а тепер хочу просити про плату.

Якщо ви дозволите мені читати ваші книги, я згоден служити у вашому домі ще цілий рік.

Господарю було шкода втрачати такого вправного й вигідного робітника, тож він погодився.

Тепер у Юн Су були книги. Часто йому доводилося працювати до пізнього вечора, тож на навчання лишалися тільки ночі. Хлопець був таким бідним, що не мав за що купити навіть краплі олії для лампи.

Однак завзятий Юн Су не здавався. Коли на небі панував повний місяць, він читав і писав при його сріблястому сяйві. А коли ночі були темними, хлопчик ловив у траві світлячків і клав їх у невеличкі паперові торбинки. Осянений слабким мерехтінням живих вогників, невтомний Юн Су міг читати до самого світанку.

Минуло багато років. Юн Су таки домігся свого – він став великим мудрецем і вченим. І донині люди згадують про надзвичайну наполегливість бідного хлопчика, який вписав своє ім'я в історію завдяки власній праці.

Переклала з китайської Анна Могильницька

СЛОВНИЧОК НОВИХ СЛІВ

Фучжоу – це велике портове місто на південному сході Китаю, відоме своєю давньою культурою та чаєм.

МАЙСТЕРНЯ ЧИТАЧА

📖 ЗНАХОДЖУ В ТЕКСТІ

1. Знайди в тексті й розкажи, хто такий Юн Су? З ким він жив? Де відбуваються події?
2. Знайди й поясни своїми словами, що заважало Юн Су вчитися на початку історії?
3. Знайди в тексті та опиши, які незвичні способи навчання вигадав Юн Су?

👉 ПОЯСНЮЮ ТА РОБЛЮ ВИСНОВКИ

4. Поміркуй і поясни, чому Юн Су не здався, навіть коли йому було дуже важко?
5. Порівняй, як змінилося життя Юн Су від початку казки до кінця?
6. Сформулюй думку: ку головну ідею (мораль) передає ця казка?

🗨️ ВИСЛОВЛЮЮ ВЛАСНУ ДУМКУ

7. Розкажи, який епізод із казки вразив тебе найбільше? Чому?
8. Оціни, Чи вважаєш ти Юн Су наполегливою людиною? Поясни.
9. Поділися думками: Чи траплялося тобі наполегливо вчитися, навіть коли було важко?

✨ ОБГОВОРІМО РАЗОМ

Образ «світлячків у ліхтарику» є символом працьовитості в багатьох країнах Сходу. У давнину вважали, що справжньому вченому не завадять ні бідність, ні темрява. Він вчить винахідливості: якщо немає можливостей – створи їх сам. Що ви думаєте з цього приводу?

Історія Годе

У храмі із залізним дахом, що височів на горі Лаошань, жив даос на ім'я Гао Лайде. Він володів неабиякою магичною силою й завжди був готовий прийти на допомогу бідним. Хоч би куди він завітав, люди щиро вітали його та залюбки вели з ним розмови.

Одного разу Гао Лайде вирушив до села Вангечжуан, щоб провідати давнього друга. Проте виявилось, що дім того зачинено на міцний замок. Довго чекав даос на господаря, аж поки в животі не почало бурчати від голоду. Тоді він зайшов до маленької корчми, сів за столик і замовив собі мірку вина та тарілку закуски.

Господинею закладу була жінка років п'ятдесяти. Поки Гао Лайде смакував вино, вона почала бідкатися йому на своє життя:

– Шановний даосе, ми люди незаможні. Вино варимо самі, та от біда – у нашому дворі навіть криниці немає. Доводиться наймати водноносів, а це великі гроші. Чоловік мій уже старий, ледь може щось по господарству підробити. Усе тримається на моїх плечах. Їжа в нас проста, а заробленого срібла не вистачає навіть на те, щоб заплатити робітникам за воду. Чула я, що ваша сила велика... Чи не могли б ви своєю магією вичаклувати нам колодязь просто посеред двору, щоб не мусили ми більше наймати чужих людей?

– Гаразд, допоможу тобі в цій біді.

Він вийняв із волосся шпильку й окреслив нею коло посеред двору. Тієї ж миті земля почала осідати всередині кола, і невдовзі перед ними відкрився глибокий колодязь. З його глибини, плюскочучи й булькаючи, вдарила прохолодна, кришталево чиста вода.

– Під стіною закопаний старий п'ятирічний глек із настоєм, – відповіла жінка й мерщій побігла його викопувати.

– Скільки ти зазвичай просиш за такий глек? – спитав Гао Лайде.

– Десять лянів срібла.

– Згода, я купую його.

Він узяв глек і – хлюп-хлюп-хлюп – вилив усе вино просто в колодязь. Потім поклав срібло на стіл і мовчки пішов геть. Тільки-но даос зник, як по всьому подвір'ї розійшовся дивовижний аромат. Жінка здивувалася: «Вино ж у колодязі, а пахне так, наче щойно налите!». Вона зачерпнула кухлем води, спробувала і розгубилася від радості: вода стала смачнішою за її найкраще витримане вино!

Відтоді господиня швидко розбагатіла. Вона продавала воду з криниці як найдорожче вино, і люди натовпом ішли до неї.

Минуло кілька років, і колишня біднячка стала пихатою багатійкою. Тепер вона вже й пальцем не ворушила: служниці зачісували її, покоївки вмивали та одягали, а численні працівники розливали вино – хіба що їжу їй у рот не клали. Навіть старому чоловікові доводилося за розкладом масажувати їй спину.

Одної днини Гао Лайде знову проходив повз її дім. Він побачив жінку в оточенні слуг, але та навіть не вклонилася своєму добродію – задерла носа, наче й не знала його ніколи.

Даос усміхнувся й запитав:

– Ну як, бабусю, чи гарно тобі живеться?

– Гарно-то гарно, – невдоволено буркнула вона, не встаючи з пишного крісла, – та дечого все ж бракує.

– І чого ж саме?

– Вино хороше, а от винної гущі немає. Немає чим свиней годувати! Та й страви на столі останнім часом якісь прісні, – почала нарікати вона.

Гао Лайде гірко зітхнув: «Маєш вино, що дісталось задарма, і все тобі мало. Навіть краплею гущі не хочеш поділитися. Жадібна ти до нестями...». А вголос мовив:

– Добре, принеси-но чорнило, пензель і піалу води. Я напишу на твоїх дверях слова, що стануть тобі в пригоді.

Слуги миттю принесли все необхідне. Даос узяв пензель і впевненою рукою вивів на дверях чотири рядки:

*Небо – високе, та не найвище,
Серце твоє – за небо вище.
Воду зі скель продаєш як вино,
Та гущі тобі бракує все одно!*

Сказавши це, він кинув пензель, узяв піалу води, вилив її назад у колодязь і, не озираючись, пішов геть. Тієї ж миті сталося диво навиворіт: ароматне вино

в криниці знову перетворилося на звичайну воду. Відтоді багатство старої жінки почало танути, наче вранішній туман, і невдовзі її дім знову поглинули злидні та забуття.

Переклала з китайської Софія Федорченко

СЛОВНИЧОК НОВИХ СЛІВ

Даос – у давньому Китаї так називали мудреця або ченця, який вивчав закони природи та шукав шлях до гармонії. У казках даоси часто мають магичні здібності.

Водоноси – люди, чиєю роботою було носити воду від річки чи спільної криниці до будинків тих, хто не мав власного джерела води.

Мірка вина (лі) – давня китайська міра об'єму. Одна мірка «лі» дорівнювала приблизно 50 грамам, тож чотири лі – це невелика порція напою (близько 200 грамів).

Лаошань – мальовнича гора в Китаї, яка вважається священним місцем, де живуть мудреці та безсмертні.

Лянь (таель) – давня китайська одиниця ваги, якою вимірювали срібло. Один лянь срібла в ті часи був значною сумою для простої людини.

Винна гуща – осад, що залишається після виготовлення вина. У давнину його використовували як поживну добавку для корму домашніх тварин.

Прісна страва – їжа, якій не вистачає смаку, солі або гостроти. Тут це метафора того, що багатійці все на світі вже набридло.

Піала – невелика посудина для пиття, розширена зверху, без ручки. Поширена в країнах Сходу.

МАЙСТЕРНЯ ЧИТАЧА

🔍 ЗНАХОДЖУ В ТЕКСТІ

1. Знайди в тексті й розкажи, ким був Гао Лайде та як до нього ставилися люди?
2. Знайди й поясни своїми словами, у чому полягала проблема господині корчми на початку історії?
3. Знайди в тексті та опиши, що саме змінилося в житті жінки після появи криниці?

👉 ПОЯСНЮЮ ТА РОБЛЮ ВИСНОВКИ

1. Поміркуй і поясни, чому вода з криниці стала схожою на вино. Яке значення це має для розвитку подій у творі?
2. Порівняй поведінку жінки до і після того, як вона розбагатіла. Які риси її характеру з'явилися або посилилися?
3. Сформулюй думку: чому даос вирішив повернути воду замість вина?

🗨️ ВИСЛОВЛЮЮ ВЛАСНУ ДУМКУ

1. Розкажи, який епізод твору змусив тебе замислитися найбільше, і поясни чому.
2. Оціни вчинок Гао Лайде, коли він забрав чарівну силу з криниці. Чого, на твою думку, він прагнув навчити жінку?
3. Поділися своїми думками: чи траплялися в житті ситуації, коли надмірне бажання мати більше заважало людині бути щасливою?

✦✦ ОБГОВОРІМО РАЗОМ

1. Поміркуй, чи може надмірна жадібність змінити людину. Наведи приклад із твору або з власного досвіду.
2. Поясни, що означає фраза «серце вище від неба»?

Склея, уражена громом

На відстані тридцяти лі від печери Янцзяо, що в Таоюані, височіє червоно-чорна скеля. Її стіна така гладка й рівна, наче її відсікли велетенською сокирою чи ретельно відполірували. Камінь здається обпаленим полум'ям – він темний і блискучий. Люди називають це місце «Склею, ураженою громом», і кажуть, що її створила сама блискавка.

Давним-давно на цьому урвищі був кам'яний грот, прихований за яскравими квітами та запашними травами. У ньому жили добрі та мудрі небесні діви. Були вони надзвичайно розумними й вправними, а понад усе любили допомагати звичайним людям розв'язувати їхні турботи й біди.

Того року найменша донька з родини Чжен мала виходити заміж. Бідна дівчина так гірко плакала, що очі її розпухли й почервоніли. Батьки теж сумували, бо весілля доньки обіцяло бути надто скромним. У багатих родинах придане везли на великих возах, а наречені вбиралися в атлас та шовк і сяяли, мов квітучі гілки навесні. У Чжен Сяогу не те що шовку – навіть цілої зміни одягу не було. Дівчина не звинувачувала батьків, лише дорікала своїй гіркій долі й мовчки плакала, примостившись біля матері.

Опівночі небесні чарівниці почули тихе «хлип-хлип» – плач, сповнений такого розпачу, що серце стискалося. Вони вилетіли з печери на легкій хмаринці, аби дізнатися, де оселилося горе. Почувши розмову в хатині Чжен, вони вмить усе зрозуміли й вирішили допомогти дівчині, яка все життя прожила в тяжкій скруті.

У чарівній печері кипіла робота: хтось ткав шовк, хтось вишивав квіти золотими нитками, хтось кроїв, а хтось шив. Невдовзі розкішні весільні сукні були готові. Наймолодша діва вирушила до оселі Чжен, коли сонце ледь почало сходити. Саме в цей час на дорозі опинився ледар і гуляка Лай Ер. Побачивши дівчину, прекрасну, мов квітка персика, він заціпенів від захвату. Лай Ер почав

стежити за нею, мов кіт за мишею. Він бачив, як красуня поклала пакунок з одягом, а потім легко ступила на хмаринку й зникла в печері на високій скелі.

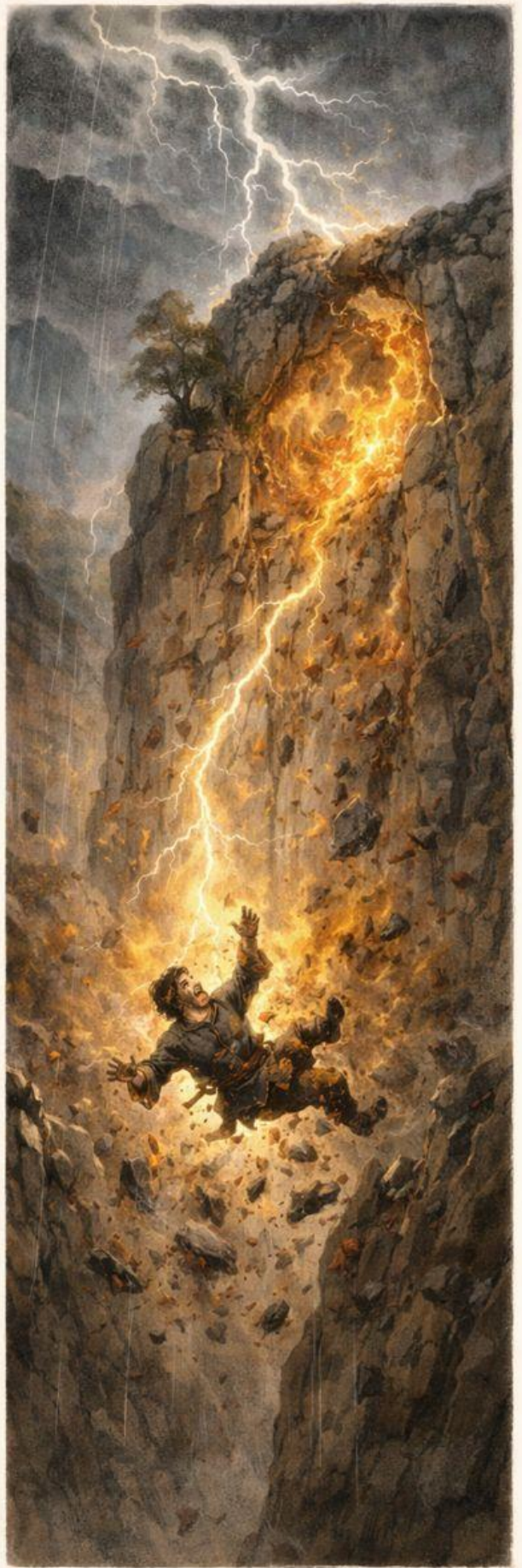
Небесні чарівниці вирішили влаштувати для Чжен Сяогу пишне та гарне весілля. Вони всі разом узялися до роботи. У чарівній печері кипіла робота: хтось ткав шовк, хтось вишивав квіти золотими нитками, хтось кроїв, а хтось шив. Невдовзі розкішні весільні сукні були готові. Наймолодша діва вирушила до оселі Чжен. Саме сонце ледь сходило, тричі закричав півень, і люди вже почали братися за роботу. Саме в цей час на дорозі опинився ледар і гуляка Лай Ер. Побачивши дівчину, прекрасну, мов квітка персика, він заціпенів від захвату. Лай Ер почав стежити за нею, мов кіт за мишею. Він бачив, як красуня поклала пакунок з одягом, а потім легко ступила на хмаринку й зникла в печері на високій скелі.

Цілий день образ чарівниці не давав Лаю спокою. Він замислив будь-що дістатися печери. Ледар сплів міцну мотузку з пальмового листя, вибрався на вершину скелі й почав спускатися вниз, наче мавпа на гойдалці. Коли він уже майже досяг входу й схопився за тонке деревце, пролунав грізний грім. То Бог Грому попереджав негідника, аби той схаменувся. Проте засліплений жадобою Лай не зупинився. Він кинувся до грота, і тоді Бог Грому розгнівався не на жарт. Сліпуча блискавка вдарила в скелю, розтрощивши ту частину, де стояв Лай. Негідник разом із камінням полетів у безодню, а вогонь назавжди закрив вхід до печери.

Відтоді небесні діви більше не з'являлися людям. Чжен Сяогу, отримавши чудовий одяг, відгуляла пишне весілля. Вони з чоловіком жили працьовито й скромно, а на знак вдячності збудували навпроти скелі невеликий Храм небесних дів. Щоранку там курилися пахощі на згадку про їхню доброту. А розколота скеля так і залишилася стояти гладкою та обпаленою, нагадуючи всім про силу Божого гніву.

Після смерті Чжен Сяогу та її чоловіка нікому було приносити пахощі до Храму Дів-чарівниць, і з часом він також зник.

Переклала з китайської Анастасія Чумак

СЛОВНИЧОК НОВИХ СЛІВ

Лі – традиційна китайська міра відстані, що дорівнює приблизно 500 метрам.
Тридцять лі – це близько 15 кілометрів.

Ганьгоу-цзи – назва місцевості або поселення, де відбуваються події казки.

Придане – майно, гроші, одяг, які батьки дають доньці, коли вона виходить заміж.

Грот – невелика печера з широким входом.

Небесні діви (Тянь-нюй) – у китайській міфології чарівні істоти, богині, які живуть на небі або в священних горах і часто допомагають добрим людям.

Бог Грому (Лей-гун) – могутнє божество, яке карає злих людей блискавками та громом.

МАЙСТЕРНЯ ЧИТАЧА

📖 ЗНАХОДЖУ В ТЕКСТІ

1. Знайди в тексті й розкажи, де відбуваються події цієї казки. Якою постає Скеля, уражена громом? Які слова в тексті допомогли тобі це уявити?
2. Знайди й поясни своїми словами, хто такі небесні діви та чим вони любили займатися. Що в тексті підказує, що вони були добрими й мудрими?
3. Знайди в тексті та опиши, що саме сталося з Лай Ером на скелі. Відтвори цей епізод послідовно, своїми словами.

👉 ПОЯСНЮЮ ТА РОБЛЮ ВИСНОВКИ

1. Поміркуй і поясни, чому небесні діви вирішили допомогти Чжен Сяогу. Які почуття дівчини та її родини ти помітив / помітила в тексті?
2. Подумай, як вчинок Лай Ера вплинув на подальший розвиток подій. Що змінилося після його рішення дістатися до печери?
3. Сформулюй думку: що ця казка допомагає зрозуміти про добро і зло, вдячність і жадібність. На які епізоди ти спирався / спиралася, коли думав / думала?

🗨️ ВИСЛОВЛЮЮ ВЛАСНУ ДУМКУ

4. Розкажи, як ти ставишся до вчинків небесних дів і до поведінки Лай Ера? Поясни свою думку словами «я думаю...», «мені здається...»
5. Сформулюй, чого, на твою думку, навчає ця історія? Який її урок може бути важливим для людей сьогодні?
6. Поділися своїми думками: чи траплялися в житті або в інших казках ситуації, коли доброта винагороджується, а жадібність призводить до біди? Поділися прикладом.

🌟 ОБГОВОРІМО РАЗОМ

Що в цій казці найбільше запам'яталося і чому?

Фея Чайної Квітки

За сивої давнини, у ті часи, коли у світі ще не з'явилися квіти Чамо, біля підніжжя гірського хребта Фейтуолін, що в окрузі Сяншань, жив молодий квітникар на ім'я Ду Лічунь. Батьки його померли надто рано, лишивши сина в самотині та гірких злиднях. Не позоставили вони йому ніяких статків – лише клопоть неродючої гірської землі. Проте Ду Лічунь успадкував від своїх предків хист до вирощування квітів і саме цим ремеслом заробляв собі на прожиток. Був він чесний, щирий і надзвичайно працьовитий: від світанку до сутінок не знав спочинку, і невдовзі його стараннями кам'яниста земля перетворилася на розкішний буйноцвітний сад.

Ду Лічунь серцем прикипів до плекання квітів і з часом перевершив майстерністю навіть своїх батьків. Він так дбайливо доглядав свій сад, що навесні там пишно цвіли півонії та гібіскуси, влітку розливали пахощі міланські квіти й османтус, восени палахкотіли хризантеми та дикі яблуні, а взимку милували зір тендітні зимоцвіти й нарциси. Квіти змінювали одна одну, не в'янувши упродовж цілого року, тож здалеку сад здавався безкраїм морем барв. Перехожі в захопленні зупинялися, славили господаря й охоче купували квіти, вирощені його руками. Люди нарекли юнака Королем квітів, і слава про нього ширилася світом, аж поки не сягнула самих небес.

Того року в небесних чертогах святкували день народження Небесної Королеви-Матері (або Сі Ванму). Як і зазвичай, усі квіткові феї зібралися, щоб віддати їй шану. Фея Чайної Квітки Ча Мо та Фея Троянд були немов рідні сестри й усюди подорожували разом. Фея Троянд мовила:

– Сестро Ча Мо, чи знаєш ти, що попри наше небесне походження, ми й гадки не маємо, як палко та щиро вміють любити квіти у світі людей?

Фея Ча Мо похитала головою й відповіла:

– Я ще молода й недосвідчена. До того ж небесні закони суворі, тож звідки мені знати про земні справи?

Тоді Фея Троянд провадила далі:

– Я чула, що під хребтом Фейтуолін, поблизу Південного моря, живе працюючий квітникар на ім'я Ду Лічунь. Він любить квіти дужче за власне життя. Його сад завжди сяє весною, а квіти там ніколи не в'януть. Подейкують, він навіть прекрасніший за сади Небесного Палацу.

Ці слова розпалили цікавість Феї Чайної Квітки.

– Сестро, – озвалася вона, – власні очі – найкращий свідок. Чому б нам не скористатися слушною нагодою та не спуститися на мить до людського світу, а вже потім повернутися до Небесного палацу на свято?

І ось дві сестри полинули до берегів Південного моря. Раптом вони відчули свіжий, п'янкий аромат, що здіймався від землі. Фея Троянд розігнала хмари й побачила острів із викарбуваним написом «Фейтуолін». На острові розкинувся невеликий сад, що буяв барвами: квіти були у повному розквіті, а над ними золотими іскрами кружляли бджоли й метелики – видовище було справді чарівне.

– Поглянь, сестро, – радісно вигукнула Фея Троянд, – це сад Ду Лічуня. Слава про нього – не марні слова.

Фея Ча Мо мовчки й задумливо дивилася вниз. Фея Троянд жартома смикнула її за край сукні:

– Подивися, який він молодий та вродливий, і як віддано плекає свої квіти. Щаслива була б та дівчина, яка стала б його дружиною!

– Сестро! – сором'язливо зупинила її Ча Мо, та погляду від квітникаря так і не відвела.

Раптом у небесній високості пролунав ледь чутний дзвін. Фея Троянд стривожилася:

– Це дзвін, що скликає фей! Нам час повертатися!

– Зачекай ще бодай хвилинку, – попросила Ча Мо, не зводячи очей із саду, – дозволь мені придивитися уважніше.

Фея Троянд лише зітхнула:

– Що ж, я полечу першою. А ти хутко наздоганяй.

З цими словами вона зникла у блакитній далечині.

Фея Ча Мо ще довго не могла відірвати погляду від побаченого, міркуючи про себе: «Невже у світі людей живе такий прекрасний юнак, який так щиро й самовіддано плекає квіти? Його сад і справді не поступиться пишнотою небесному. Якби ж і я могла вільно жити серед людей...»

Та дзвін озвався вдруге, і феї довелось поспіхом повертатися до небесних чертогів. Проте вона забарилася – святкування вже розпочалося, і суворі вартові не впустили її до палацу.

На врочистостях усі квіти сяяли в повному розквіті – усі, окрім Ча Мо. Саме тієї миті, коли Небесна Королева-Мати хотіла запитати, чому її немає, Бог Квітів упав на коліна й сповістив: фея таємно спускалася в людський світ, запізнилася на дві варти й тепер покійно стоїть за дверима.

Довідавшись про це, Нефритовий Імператор несамовито розгнівався. Він наказав Богу Квітів негайно вигнати Ча Мо з небес і заслати її до світу людей. Імператор прирік її на життя серед диких гір та глибоких долин, навіки

заборонивши їй квітнути в домашніх горщиках. Відтоді, кажуть, чайну квітку й справді не плекають у неволі – як пам'ять про суворе небесне покарання.

До того ж Бог Квітів і Фея Ча Мо здавна ворогували, адже він часто змушував її розквітати надто рано, не в пору. Тож і донині, коли навесні гуркоче перший грім, чайна квітка не поспішає розкривати бутони, а терпляче чекає сталого тепла.

Отримавши наказ Нефритового Імператора, Бог Квітів торжествував у своїй злобі. Із лихою посмішкою він вигнав Фею Ча Мо з небесних чертогів.

Фея спустилася в сад Ду Лічуня й перетворилася на чайний кущ. Повіяв лагідний весняний вітерець, і повітря вмить сповнилося тонким ароматом. Ду Лічунь, обрізаючи сухе гілля, раптом відчув дивовижні пахощі, що солодко забили йому памороки. Він пішов на цей духмяний поклик і вгледів серед кущів незвичайну білу квітку, якої ніколи раніше не бачив. Вона була заввишки з пів зросту людини, а її смарагдове листя, подібне до легкого пір'я, підкреслювало чисту білизну пелюсток. Квітка нагадувала троянду, але аромат її був куди тендітнішим і солодшим.

– Невже це легендарна квітка Чамо, що квітне лише в небесних садах? – вигукнув Ду Лічунь і, не тямлячи себе від радості, схилився перед нею в шанобливому поклоні.

Він одразу ж напоїв рослину найчистішою джерельною водою й тихо промовив: – Квітко Чамо, благаю Вас, приживіться у моєму саду, нехай ця земля стане Вам рідною.

Відтоді Ду Лічунь щодня почувався найщасливішою людиною. Він дбайливо поливав, прополював та плекав свою гостю. Чайна квітка пишно розрослася, щедро віддячуючи за його невтомну турботу.

Та одного дня з моря налетів нечуваної сили буревій. Сусіди поспіхом зміцнювали свої оселі, а Ду Лічунь підв'язував тендітні гілки квітів зеленим бамбуком. Вітер зірвав із нього капелюх, злива промочила до нитки, а тіло тремтіло від пронизливого холоду, та він не зважав на негоду. Коли ж його старенька солом'яна хатина ось-ось мала завалитися, сусід гукнув крізь гуркіт дощу:

– Ду Лічуню, твій дім руйнується! Візьми бамбук і підпри стіни!

– Дім можна відбудувати, – відгукнувся той, – а якщо загине ця квітка, втраченого вже не повернеш.

Сусіди лише скрушно хитали головами:

– Ти й справді залюблений у квіти дужче, ніж у самого себе.

Невдовзі буря вщент зруйнувала його житло. Боячись, аби злива не зашкодила пелюсткам, Ду Лічунь спорудив над кущем солом'яний навіс,

захищаючи його власним тілом. Це до глибини душі зворушило Фею Ча Мо. Побачивши його вірність, доброту й безмежну відданість, вона щиро й назавжди покохала квітникаря.

Знесилений від холоду й голоду, Ду Лічунь знепритомнів у саду, ледь чутно шепочучи: «Квіти... квіти...». Фея Ча Мо не витримала серцем. Вона зійшла з квітки й окропила його обличчя пахучою росю. Відчувши аромат, Ду Лічунь опритомнів і вгледів поруч вродливу дівчину з очима, мов озерна вода восени. Він стояв мов зачарований, не спроможен промовити й слова. Та щойно юнак схаменувся й обернувся – красуня зникла серед квітів.

Відтоді вона щодня з'являлася й допомагала йому в саду, але щоразу танула без сліду. Ду Лічунь дедалі дужче захоплювався нею, проте не наважувався відкрити свої почуття. Одного дня, боячись, що вона знову щезне, він схопив стрічку її сукні. Стрічка обірвалася – і дівчина зникла. У руці ж він тримав лише пелюстку квітки Чамо. Тоді Ду Лічунь усе зрозумів.

Після цього Фея довго не з'являлася. Ду Лічунь день і ніч стискав у долонях пелюстку, сповнений туги й жалю. Зрештою він удав, ніби вирушає в далеку дорогу, а сам затаївся біля саду.

Відколи Ду Лічунь зірвав із неї стрічку, Феї Чайної Квітки, хоч і дорікала парубкові за необачність, серцем не могла від нього відцуратися. Образ вірного, доброго та працьовитого юнака вже глибоко закарбувався в її душі. Тож цього дня, помітивши, що Ду Лічунь так і не повернувся до господи, вона вирішила, що він десь забарився. Фея не втрималася й вийшла до саду, аби доглянути квіти.

Тим часом Ду Лічунь ховався під парканом і терпляче чекав. Раптом йому трапила на очі велика брунька квітки Ча Мо, що сяjala м'яким сріблястим світлом. Пелюстки поволі розгорталися, і з самої серцевини здіймалася хмара фіолетового туману. З квітки випурхнула дівчинка завбільшки з палець. Вона росла просто на очах і за коротку мить перетворилася на вродливу та величну дівчину.

То була саме та Феї Чайної Квітки, про яку Ду Лічунь марив і вдень, і вночі. Його серце по вінця сповнилося щастям. Він тихо підійшов, обережно взяв Феї Чайної Квітки за руку, вклонився та попросив пробачення за свою нестриманість і колишні помилки. Щоки феї зайнялися рум'янцем. Вона сором'язливо опустила голову й стояла мовчки, не наважуючись підвести погляд.

Тоді Ду Лічунь зібрався з духом і щиро освідчився у своєму захопленні та глибокій любові. А Феї Чайної Квітки, яка понад усе прагнула свободи й земного життя, уже давно й по-справжньому покохала цього чесного квітникаря. Вона поглянула на двох метеликів, що легко кружляли в повітрі, і з ніжною усмішкою нарешті обійняла Ду Лічуня.

По тому, як Ду Лічунь та Фея Чайної Квітки побралися, жили вони в любові та злагоді. Разом вирощували дедалі більше квітів Чамо, що невдовзі наповнили сад неймовірною красою. Фея Чайної Квітки навчила свого чоловіка готувати з пелюсток запашне вино та солодке печиво. Вони часто допомагали бідним людям і ділилися з ними своїм хистом. Невдовзі й сусіди навчилися

готувати квіткові ласощі, тож у цілому краї не було людини, яка б не славила добре подружжя.

Та несподівано про це дізнався Бог Квітів. Він не міг стерпіти, що Фея Ча Мо відкрила людям небесні таємниці. Лють засліпила його, і він вирішив розлучити закоханих. Окутаний темною хмарою, Бог Квітів стрімко пролетів над садом Ду Лічуня. Глянувши вниз, він побачив, як щасливе подружжя збирає квіти й ніжно співає одне одному.

Бог Квітів закипів від гніву. Стоячи на чорній хмарі, він вказав пальцем на Ча Мо і закричав:

– Зле створіння! Ти порушила закони Небесного Палацу! Тебе вигнали на землю для страждань, а ти наважилася побратися зі смертним і відкрити йому таємниці небес!

Почувши крики, Ча Мо підвела голову. Побачивши ненависного Бога Квітів, вона не злякалася, а гордо відповіла:

– Мене вигнали у світ людей, і я більше не підвладна твоїм законам. Чому ж ти втручаєшся у моє життя?

Від цих слів Бог Квітів аж почорнів з люті. Він підняв свій громовий молот та осяйне зубило і метнув у сад тисячі блискавок. Ча Мо не чекала такої жорстокості, та й небесна сила її була ще надто слабкою, щоб захиститися. До того ж Ду Лічунь був простим смертним. Тож страшний ударбох збив їх обох із ніг. Бог Квітів пихато зістрибнув із хмари до Ча Мо, що лежала на землі, і процідив:

– Тепер ти знаєш мою могутність! Даю тобі три години, щоб покинути ці краї й піти у безлюдні гори та пустельні долини. Якщо за цей час не зникнете геть – я зітру вас на порошок!

Після цих слів він зник, лишивши по собі запах грози.

Зціпивши зуби від болю, Фея Чайної Квітки допомогла звестися непритомному Ду Лічуню, проте не знала, як зарадити лиху далі. Раптом вона згадала про свою мудру сестру – Фею Троянд. Ча Мо швидко зірвала троянду, стисла її в долонях і, звівши очі до неба, щиро помолилася, благаючи про допомогу.

Невдовзі розсіявся фіолетовий туман, розійшлися благодатні хмари, і в сад зійшла Фея Троянд. Побачивши рідну душу, Ча Мо не стримала сліз і повідала їй про свою біду. Фея Троянд миттю скинула свою тернову накидку й з видихом вивільнила небесну силу. Накидка враз розділилася навпіл. Вона передала ці шати закоханим, наказавши негайно вдягнути їх, а тоді пошепки навчила Ча Мо закляттю проти Бога Квітів і зникла в небесній високості.

Щойно Ду Лічунь та Ча Мо вдягли даровані шати, їхні рани загоїлися. Відтоді, за легендою, троянди та чайні кущі вкрилися гострими колючками – це пам'ять про магичне вбрання, що захистило закоханих.

За кілька годин Бог Квітів повернувся у супроводі великої пишноти. Побачивши, що Ча Мо досі в саду, він люто кинувся до неї. Та щойно його рука торкнулася вбрання феї, гострі колючки вмить вирости й прошили йому долоні. Мільйони розжарених голок впилися в тіло кривдника. Бог Квітів звивався на землі від нестерпного болю, благаючи про милосердя.

Ча Мо гнівно мовила:

– Ти чинив лише зло і завдав болю багатьом серцям. Цього разу прощення не буде!

Ду Лічунь зачерпнув із рову миску каламутної води, а Фея Ча Мо вихлюпнула її на Бога Квітів, вигукнувши: «Обернися!» У ту ж мить пихатий небожитель перетворився на огидну жабу. Відтоді він втратив свою велич і не смів ані повернутися на небеса, ані показатися людям. Йому лишилося тільки ховатися в темних і вологих закутках. Кажуть, саме тому кожен, хто бачить жабу, відчуває мимовільну відразу.

Після того Ча Мо та Ду Лічунь жили в любові та злагоді довгі роки. Коли ж їхній час на землі минув, люди більше не бачили ані феї, ані її чоловіка.

Подейкували, що Ду Лічунь і сам став безсмертним. Вони залишили світові квіти Чамо й навчили людей вичиняти з них вино та готувати солодке печиво. Згодом люди помітили, що поруч із чайними кущами завжди ростуть колючі дерева, які назвали квітами Лічунь. Їхні гілки тягнуться одна до одної, міцно переплітаючись, – так вони ростуть поруч, ніколи не розлучаючись.

Зібрав та упорядковав Лінь Лунь Хонг

Переклала з китайської Марина Фалько

СЛОВНИЧОК ЕКЗОТИЧНИХ РОСЛИН

Османтус – вічнозелений чагарник із дрібними, але надзвичайно запашними квітами (білими, жовтими або помаранчевими). У Китаї його вважають символом чистоти та шляхетності, а його аромат нагадує запах стиглого персика або абрикоса.

Міланські квіти (Агляя запашна) – декоративна рослина з маленькими золотавими квіточками, що схожі на крихітні перлини. Вони мають ніжний солодкий аромат, який посилюється після дощу. У східній культурі ці квіти часто символізують жіночність та скромну красу.

Зимоцвіт (Зимова солодка) – унікальна рослина, яка зацвітає посеред зими, коли ще лежить сніг. Її жовті воскові квіти мають дуже сильний і приємний запах, що дарує надію на швидке настання весни.

МАЙСТЕРНЯ ЧИТАЧА

ЗНАХОДЖУ В ТЕКСТІ

1. Знайди в тексті й розкажи, хто такий Ду Лічунь і чим він займався. Зверни увагу, як описано його працю та ставлення до квітів.
2. Знайди й поясни своїми словами, де відбуваються основні події твору (у світі людей і в небесному світі). Які місця згадуються найчастіше?
3. Знайди в тексті та опиши, який епізод показує, наскільки Ду Лічунь був відданий квітам. Що саме він зробив у цей момент?

ПОЯСНЮЮ ТА РОБЛЮ ВИСНОВКИ

1. Поміркуй і поясни, чому Фея Чайної Квітки зацікавилася садом Ду Лічуня і самим квітникарем. Які риси юнака могли її привабити?
2. Порівняй і поясни, як змінилося життя Ду Лічуня після появи Феї Чайної Квітки. Які події стали для нього вирішальними?
3. Сформулюй думку про те, що цей твір допомагає зрозуміти про любов, вірність і працю. Яку головну ідею ти в ньому помітив / помітила?

ВИСЛОВЛЮЮ ВЛАСНУ ДУМКУ

1. Розкажи, чи погоджуєшся ти з вчинками Ду Лічуня під час бурі, та поясни чому.
2. Оціни **поведінку Бога Квітів**, використовуючи слова: *справедливо* / *жорстоко* / *егоїстично* / *владно* (можеш обрати одне або кілька). Що в його діях викликало у тебе такі думки?
3. Поділися своїми міркуваннями, як би ти вчинив / вчинила на місці Феї Чайної Квітки: залишився / залишилася б у світі людей чи повернувся / повернулася б на небеса? Що допомогло тобі зробити такий вибір?

✦ **ОБГОВОРІМО РАЗОМ**

Поміркуй, чому Бог Квітів перетворився саме на жабу? Як колючки допомогли героям?

ДЛЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Остання сцена з деревами Лічунь дуже нагадує українську легенду про дику троянду або калину, що підкреслює близькість казки для українських читачів і читачок. Проведи дослідження:

- знайди та перечитай українську легенду про дику троянду або калину;
- порівняй сюжет та основну думку китайського та українського творів;
- сформулюй висновок про спільне / відмінне у творах.

Як Чжан Голао посадив бамбук догори дригом

У гірському селі Цін Юань кожен житель вирощує бамбук. Існує велике розмаїття його видів: бамбук мао чжу, ші чжу, ку чжу, сі чжу тощо. Щороку в березні, щойно бамбук проростає, люди йдуть у гори, щоб викопати і скуштувати його смачні паростки. Молодий бамбук водночас ніжний, хрусткий, запашний і солодкий, а приготовані з нього страви мають чудовий смак. Жителі гір висушують пагони, перетворюючи їх на цінний сушений продукт, щоб згодом продати в різних краях; називають це «гірськими делікатеси Цін Юань».

Але є й особливий вид бамбука під назвою «Сяо Шунь». Його пагони відрізняються від інших: корінь такого паростка має приємний солодкий смак, а верхня частина – тверда й важко жується. Хіба це не дивно? Про бамбук Сяо Шунь у тих краях склали байку: «Син їсть верхівку, а матір – корінь».

Давним-давно жила в горах неподалік Цін Юаня бідна вдова. Вона сама виховувала сина, віддаючи йому останній шматок хліба, а сама роками їла пісну юшку та носила лахміття.

На пагорбі перед їхньою хатою ріс бамбуковий ліс. Щовесни мати збирала молоді пагони: ніжні верхівки віддавала синові, а сама гризла тверде й несмачне коріння.

Син виріс, одружився, і згодом у нього з'явилася власна дитина. Жінка на той час уже зовсім посивіла й постаріла. Невістка ж виявилася пихатою та злою: вона зовсім не шанувала свекруху. Син був чоловіком слабкодушним і в усьому слухався дружини. Бідній матері доводилося тяжко працювати, а натомість вона не бачила ні доброї їжі, ні теплого слова.

Навесні невістка виганяла стареньку в гори за бамбуком. Молоде подружжя з дитиною залюбки їли солодкі пагони, а жорсткі, здерев'янілі стовбури кидали беззубій бабусі.

Одного разу Чжан Голао, один із Восьми Безсмертних, спустився у світ людей під виглядом жебрака. Він побачив, як син із невісткою ласують ніжним

бамбуком, тоді як старенька мати в кутку важко жує твердий корінь. Серце Безсмертного сповнилося гнівом.

– Ану геть звідси, жебраче! – крикнула невістка. – Не твоя справа, як ми живемо!

– Скажи-но мені, жінко, хіба ж то честь – годувати стареньку матір твердим корінням? – спокійно запитав Чжан Голао.

– Корінь бамбука дуже смачний! – зухвало відказала невістка. – Стара ще змолоду його полюбляє, тож ми просто виконуємо її бажання!

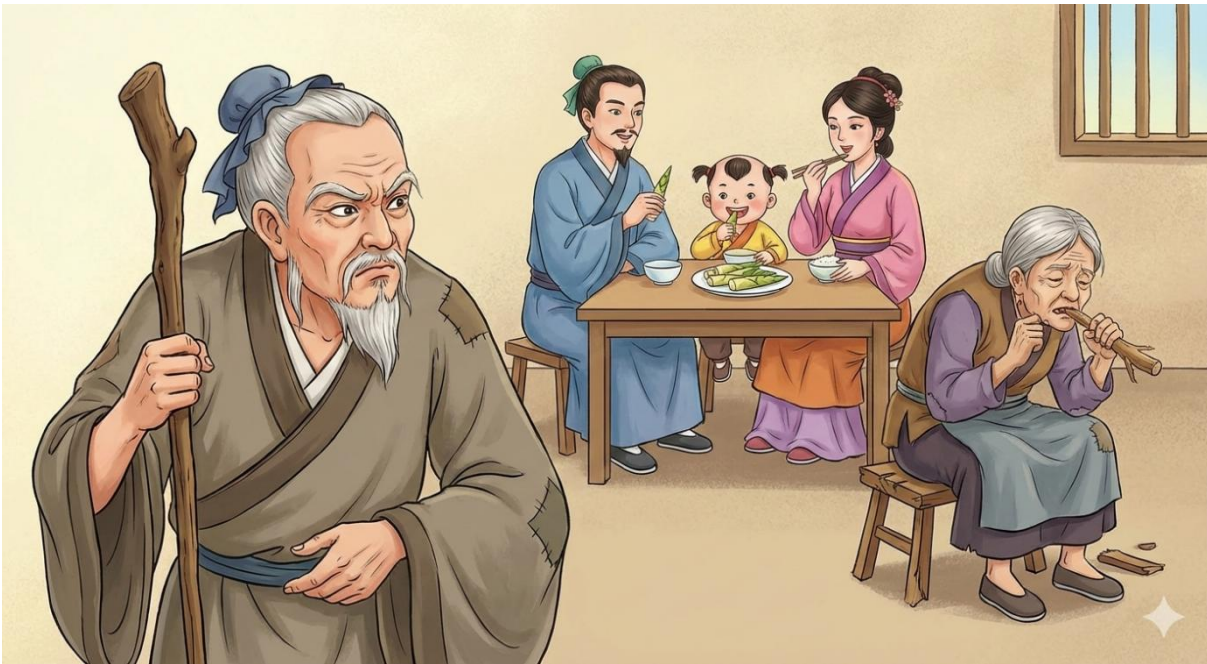
– Авжеж, – підхопив і собі син, – мати завжди лишала пагони мені, а сама їла корінь. Не можна ж іти проти її волі!

Чжан Голао аж задихнувся від обурення. – То ви кажете, що старенька зобов’язана їсти тверде, а ви – ніжне? І вам ні краплі не соромно?

– Ні краплі! – в один голос відповіли нечестивці.

– Що ж, – усміхнувся Безсмертний, – нехай віднині корінь бамбука буде вашою їжею!

Він наказав їм негайно йти до лісу, виривати пагони й промовляти: «Паростку, навчи нечестивих шанувати старість! Нехай верхівка зачерствіє в покарання невістці, А корінь стане ніжним із поваги до матері!»

– Як тільки закінчите промовляти це, вирвіть пагін бамбука, переверніть його догори дригом і посадіть назад у землю.

Відтоді в лісах Цін Юань росте бамбук Сяо Шунь: його верхівка кам'яна, а корінь – м'який і солодкий. Молоде подружжя мусило гризти тверді стовбури, а старенька нарешті змогла ласувати ніжним і смачним коренем.

Зібрав та упорядкував Яо Деань

Переклала з китайської Валерія Цицкун

СЛОВНИЧОК НОВИХ СЛІВ

Чжан Голао – один із легендарних «Восьми Безсмертних» у китайській міфології. Його часто зображують як дідуся, що їде на білому мулі задом наперед.

Безсмертні – у китайських віруваннях це мудреці, які завдяки доброті та навчанню здобули вічне життя й магичні сили.

Сяо Шунь – назва бамбука, що в перекладі означає «синівська шанобливість» або «послух».

Сяо (Синівська шанобливість) – одна з найважливіших традицій Сходу, яка вчить глибоко поважати батьків і піклуватися про них у старості.

Пагони бамбука – молоді відростки, які щойно з'явилися з-під землі. Вони є популярною стравою в азійській кухні.

МАЙСТЕРНЯ ЧИТАЧА

👁️ ЗНАХОДЖУ В ТЕКСТІ

1. Знайди в тексті й розкажи, де відбуваються події цієї історії та чим займаються мешканці села Цін Юань. Зверни увагу на природу й працю людей.
2. Знайди й поясни своїми словами, як мати та син ділили між собою бамбук, коли син був малим. Хто що їв і чому?
3. Знайди в тексті та опиши, які частини має бамбук Сяо Шунь і чим вони відрізняються. Яка частина м'яка, а яка тверда?

👉 ПОЯСНЮЮ ТА РОБЛЮ ВИСНОВКИ

1. Поміркуй і поясни, чому Чжан Голао розгнівався, побачивши, як родина ставиться до старенької матері. Які вчинки людей його обурили?
2. Порівняй, як син поведився з матір'ю в дитинстві і як – коли подорослішав та одружився. Що змінилося і чому, на твою думку?
3. Сформулюй думку, що ця легенда допомагає зрозуміти про ставлення до старших людей. Яку життєву науку передає історія?

🗨️ ВИСЛОВЛЮЮ ВЛАСНУ ДУМКУ

1. Розкажи, чи справедливим, на твою думку, було покарання для сина й невістки. Чому ти так вважаєш?
2. Поділися своїми думками, кого в цій історії тобі найбільше шкода і чому. Можеш обрати одного персонажа або кількох.
3. Поміркуй, чи трапляються в наш час ситуації, коли старших людей не шанують. Що, на твою думку, може змінити таку поведінку?

🌟 ОБГОВОРІМО РАЗОМ

Це надзвичайно повчальна легенда, яка розкриває тему «сяо» – синівської шанобливості, однієї з найважливіших чеснот у східній культурі. Поміркуй та підтверди чи спростуй думку про те, що синівська шанобливість – важлива цінність української культури також.

Чому кіт і собака ворогами стали

Жили колись дід та баба. Дітей у них не було, тож завели вони собі для розваги kota і собаку. Тварини дружили між собою, ходили одне за одним, мов тінь, і вірно служили своїм господарям. Піде, бувало, дід з дому, а вони разом зі старою стережуть обійстя, нікого чужого в дім не пускають. Берегли дід та баба своїх годованців більше, ніж скарб який, не били їх і не лаяли задарма, бо ті життя їм самотнє скрашували.

Пішов якось дід у гори трави накосити. Повертається з травою додому, аж бачить – на стежці чорна гадючка лежить. Певно, зголодніла, навіть повзти не може. Шкода стало дідові гадючку, сховав її за пазуху та й пішов далі. А вдома нагодував її, і вона невдовзі оклигала. Та ось життя повернуло так, що змушений був дід сказати гадючці:

– Іди, гадючко, від нас, бо рис уже закінчився. А трава в горах давно перестояла, тож нема у нас за що харчів купити.

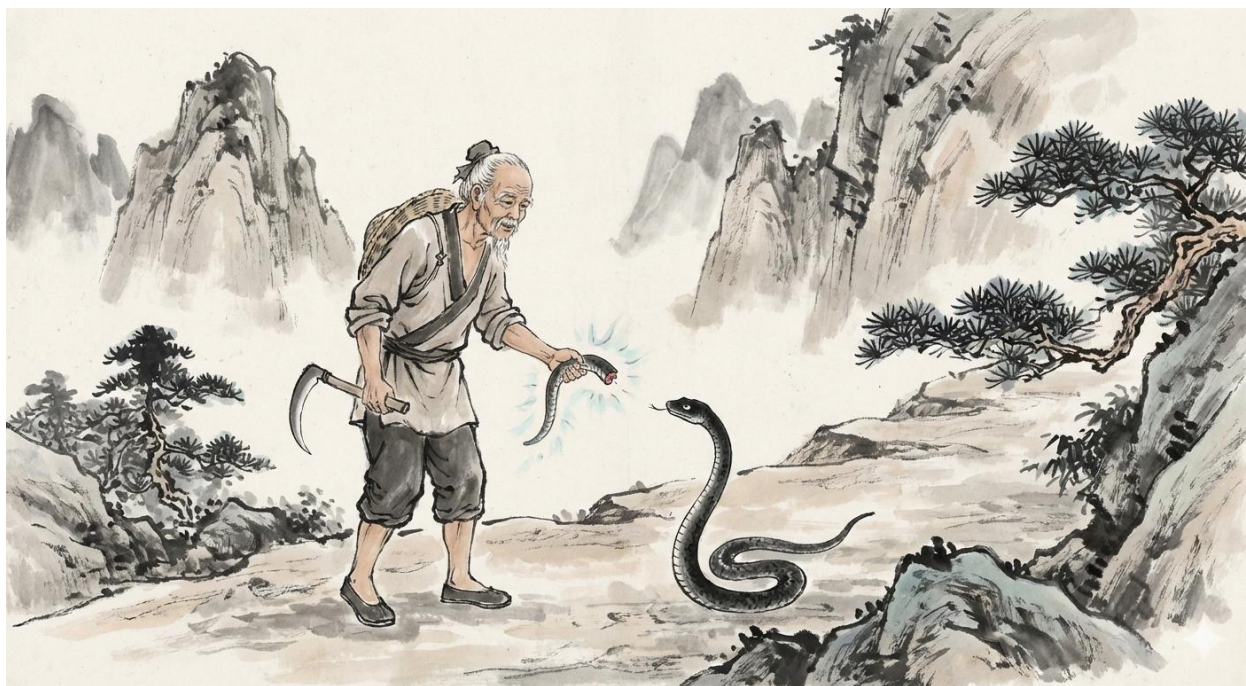
Кивнула гадючка головою і мовила:

– Добра ти, діду, людина. Коли б не твоя ласка, я б тоді з голоду померла. Хотілося б мені віддячити тобі за це, та не знаю як. Все моє багатство – це мій довгий хвіст. Візьми його, поклади в дерев'яну скриньку і сховай подалі, щоб хто-небудь чужий не побачив. А коли потребуватимеш грошей, потряси хвоста – і з нього посиплються монети.

Одрубав дід гадючці хвоста, і вона вмить зникла. Поклав старий відрубаного хвоста у дерев'яну скриньку і закопав її позад кухні, куди чужі люди не зазирають.

Як тільки вичерпаються у старих гроші, вони виконають заповітну скриньку, дістануть звідти хвоста, тряснуть його, і на підлогу з дзенькотом сиплються мідяки. Позбирає дід монети, сходить на базар, купить олії, солі, рису, хмизу. Повернеться додому і починав обід варити. А коли зварить, поділить його

на чотири частини: одну – бабі, другу – собаці, третю – котові, а четверту – собі.
Так вони й жили.

Та ось постукав до них якось у двері мандрівний торговець. Боязно йому було самому серед темної ночі йти дорогою. Попросився переночувати. Впустив його старий.

А наступного ранку, ледве почало сіріти, зайшов дід тихенько за кухню, викопав скриньку, вийняв звідти гадючого хвоста, і на землю посипалися мідяки. Торговець почув дзенькіт монет за кухнею і миттю припав до вікна. Потім дочекався, коли старий пішов з дому, вибіг із кімнати, викопав скриньку, а після цього схопив своє коромисло з товарами і гайда з двору.

Приходить дід додому, а стара його зустрічає жалібним плачем.

– Що за лихо скоїлося? – спитав старий.

– Нашу дорогоцінну скриньку нічліжник украв! – відповіла бабуся.

– Таке верзеш, – не повірив їй дід. – Я закопав скриньку глибоко, як же він міг знайти її? Ти, певно, не там шукала, де слід.

Узяв старий заступа й пішов за хату. Довго він там порпався, геть усю землю перекопав, а скриньки немає.

Тяжко зажурилися дід з бабою. Старий лише зітхає, а баба все голосить. Саме в цей час кіт і собака зайшли до кімнати, бо вже настав час їсти. Бачать, у господарів сумні, згорьовані обличчя, видно, не до їжі їм. Зрозуміли кіт та собака, що в домі якась біда приключилася, а яка саме – не знають. Глянув дід на них, сумно зітхнув та й каже:

– Вкрав злодюга-торговець нашу скриньку. Треба б наздогнати його. То, може, побіжіте?

– Гайда зі мною,– сказав собака котові.– Може, зловимо його, а то бачиш, як наші благодійники побиваються.

Вибігли вони на вулицю – і в путь. Ідуть, приносяться до всього, придивляються, а скриньки ніде не видно. Вирішили йти до торговця прямо додому. Будинок його стояв у селі по той бік річки.

Підійшли вони до берега, вода вирами піниться, хвилі по ній одна за одною котяться. Котові страшно стало, і він скрутився в клубок.

– Не бійся,– підбадьорює його собака,– яюсь переберемося, я ж бо добре плаваю. А без скриньки нам додому дороги немає.

Побачив кіт, що собака нічого не боїться, набрався й собі сміливості й стрибнув псові на спину. Перепливли вони через річку й опинилися в селі. Ідуть сільською вулицею, до кожного двору зазирають, жодного не пропускають. Раптом бачать – стоїть на просторому подвір'ї великий будинок, а довкола нього сила–силенна людей – до весілля готуються. Приглянулися вони до людей і впізнали серед них нічліжника. То був сам наречений.

– Ти йди до кімнат,– шепнув собака котові на вухо,– і довідайся, куди торговець сховав нашу скриньку. Я б і сам з тобою пішов, та боюсь, помітять мене. Коли ж про все довідаєшся, біжи за село, я там чекатиму на тебе під крислатою вербою.

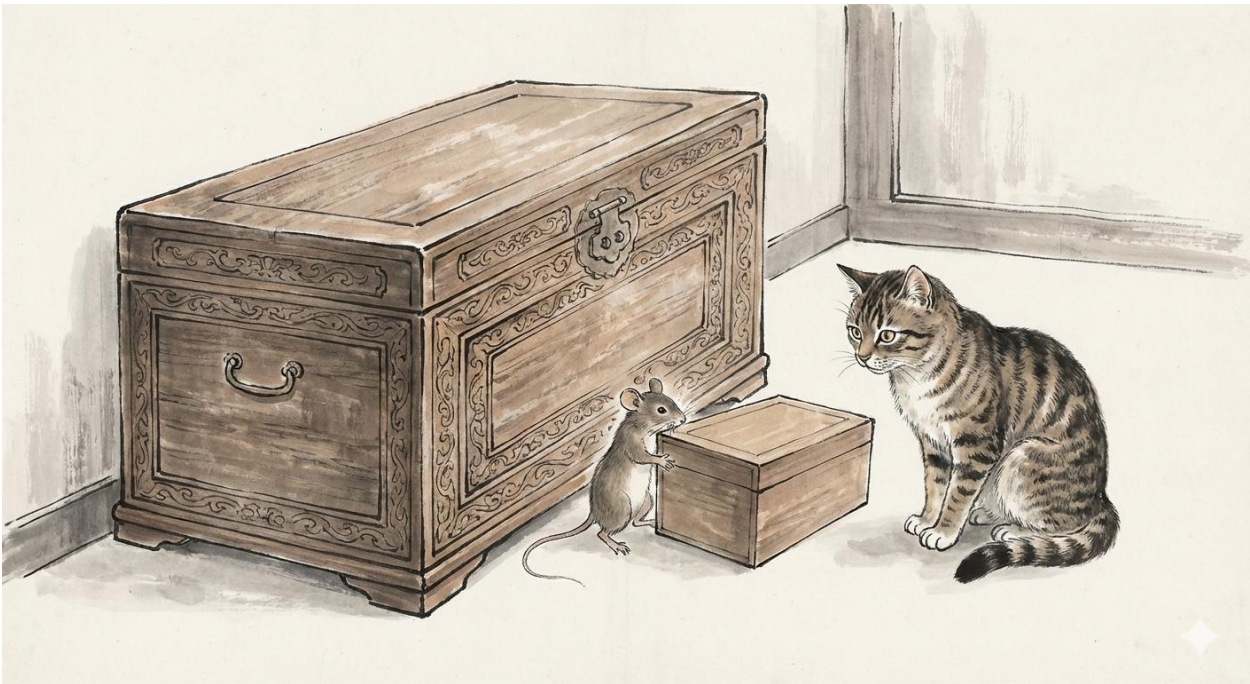
Кіт на знак згоди кивнув головою, нявкнув і перемахнув через паркан на подвір'я. Там він побачив відчинене віконце і невдовзі був уже в спальні. Всі кутки облазив, шукаючи заповітну скриньку, а її ніде немає.

Сів він під ліжком і думає. Раптом бачить: з величезної скрині, що стояла під стіною, вилізла миша. Плигнув кіт на неї і схопив обома лапами. Затремтіла миша в котових лапах і почала благати, щоб він відпустив її. Кіт зиркнув на неї одним оком і мовив байдужим голосом:

– Якщо ти мені допоможеш, то відпущу.

– Все зроблю, пане коте, що накажеш, – пропищала миша.

– Вертайся до хазяйської скрині і подивись, чи немає там маленької дерев'яної скриньки. Як знайдеш, тягни її сюди.

Полізла миша до хазяйської скрині, хутко знайшла там заповітну скриньку і, низько кланяючись, віддала її котові. Той схопив скриньку і гайда з кімнати.

Господар побачив його вже на даху і давай репетувати:

– Ловіть kota! Він мої скарби покрав! Тримайте його!

Кинулися люди до kota, а він через паркан і навітки. Примчав захеканий на край села під вербу, де на нього чекав собака. Перекинулися вони кількома словами і рушили додому. Коли підійшли до річки, собака суворо попередив kota:

– Побачиш рибу чи рака у воді, не роззявляй рота, бо випустиш скриньку.

Цього разу кіт уже не боявся води. Він сидів набундючений у собаки на спині й уявляв собі, як–то дід та баба дякуватимуть йому. Коли дісталися середини річки, він раптом побачив, що в воді грає риба. У kota навіть слинка з рота потекла. Не втримався він та як закричить:

– Ой, скільки тут риби!

Плюх! – це скринька у воду впала.

– Я ж тобі казав, щоб не роззявляв рота. Що ж тепер робити?

Допливли собака з котом до берега. Кіт плигнув на землю, а собака повернувся на середину річки. Довелося йому пірнати кілька разів, поки нарешті видобув із води дорогоцінну скриньку.

Стомився пес, сів на березі, заплющив очі і нестямився, як заснув. А кіт тим часом схопив скриньку і мерщій додому.

Побачив дід, що кіт скриньку приніс, зрадів, побіг до баби, щоб і її порадувати. Кинулися вони навперебій kota вихваляти: який він спритний, який розумний. Відкрив дід скриньку, дістав звідти гадючого хвоста, труснув його і, як і доти, на підлогу посипалися мідяки.

Пішов дід на базар, накупляв усякої всячини, наготував різних смачних страв і заходився kota пригощати. Той зручно вмостився за столом і почав їсти. Коли ж бачить, собака біжить.

– Ах ти ж, дармоїде нещасний! Тільки й знаєш, що черво напихати! –
накинувся з лайкою господар на собаку.

А кіт слухає та їсть. Хоча б слово мовив на захист приятеля. А собаці ж так хотілося й спрагу вгамувати, і попоїсти, але чогось смачненького на його долю вже не залишилось. Довелось вдовольнитись котячими недоїдками.

Ось саме відтоді й почали ненавидіти собаки котів. Як побачать, одразу ж кидаються на них, ладні навіть горлянку перегризти.

Переклала з китайської Сичук Віта

СЛОВНИЧОК НОВИХ СЛІВ

Чжан Голао – один із легендарних «Восьми Безсмертних» у китайській міфології. Його часто зображують як дідуся, що їде на білому мулі задом наперед.

Безсмертні – у китайських віруваннях це мудреці, які завдяки доброті та навчанню здобули вічне життя й магичні сили.

Сяо Шунь – назва бамбука, що в перекладі означає «синівська шанобливість» або «послух».

Сяо (Синівська шанобливість) – одна з найважливіших традицій Сходу, яка вчить глибоко поважати батьків і піклуватися про них у старості.

Пагони бамбука – молоді відростки, які щойно з'явилися з-під землі. Вони є популярною стравою в азійській кухні.

МАЙСТЕРНЯ ЧИТАЧА

📖 ЗНАХОДЖУ В ТЕКСТІ

1. Знайди в тексті й розкажи, хто жив у хаті діда й баби та яку роль у їхньому житті відігравали кіт і собака? Можеш почати так: «Я знайшов / знайшла в тексті, що...»
2. Знайди й поясни своїми словами, що сталося з гадючкою і чому дід вирішив їй допомогти. Скажи: «Мені здається, дід так учинив, бо...»
3. Знайди в тексті та опиши, як з'явилася чарівна скринька і чому вона була важливою для родини? Зверни увагу на деталі, які повторюються в тексті.

ПОЯСНЮЮ ТА РОБЛЮ ВИСНОВКИ

1. Поміркуй і поясни, чому кіт і собака погодилися наздоганяти торговця. Що вони відчували в цей момент? Можеш сказати: «Я думаю, що вони вирішили так, тому що...»
2. Подумай, як одна подія вплинула на іншу: як поведінка kota упродовж переправи через річку змінила подальший перебіг подій? Простеж ланцюжок подій.
3. Сформулюй свою думку, що ця історія допомагає зрозуміти про дружбу, вдячність або справедливість. Тут може бути кілька різних відповідей – поділися своєю.

ВИСЛОВЛЮЮ ВЛАСНУ ДУМКУ

1. Як ти ставишся до вчинку kota наприкінці казки? Поясни свою думку, спираючись на події тексту. Можеш почати так: «Мені здається, що кіт учинив...»
2. Чи справедливо, на твою думку, що собаку покарали, а kota похвалили? Подивися на ситуацію очима різних героїв.
3. Чи траплялися в твоєму житті або в житті інших людей ситуації, коли хтось отримував похвалу незаслужено, а хтось – залишався без підтримки? Що допомагає тобі краще зрозуміти цю казку?

Навчальне видання

КЛЮЧІ ДО КИТАЙСЬКОЇ:
народні казки для розвитку навичок глибокого повільного читання
(адаптаційний курс).
Випуск 2, частина 1.

Навчальний посібник

Електронний ресурс

Формат 60×84/16.

Ум. друк. арк. 5 Обл.-вид. арк. 7,72.

Підписано до публікації 25.03.2026.

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, Київ, 04053

kubg.edu.ua